VAPENBILDEN

NUMMER 71 · SEPTEMBER 2007

WWW.HERALDIK.SE

VAPENBILDEN utkommer med fyra nummer per år: februari, maj, september och december. Utgivare är Svenska Heraldiska Föreningen i samarbete med Heraldiska Samfundet.
Issn: 0349-0602.
Upplaga: 800 exemplar.
Lösnummer: 30 kr för 32-sidigt nummer, 20 kr för 16-sidigt + porto. Beställ från Jesper Wasling (se nedan).

REDAKTION
REDAKTÖR Magnus Bäckmark,
Lillkalmarvägen 17, 182 65 Djursholm,
magnus@heraldik.se, 08–756 37 90
Marcus Karlsson, marcus@heraldik.se
Martin Sunnqvist (ANNONSER),
martin@heraldik.se

MEDLEMSKAP I SVENSKA HERALDISKA FÖRENINGEN
ÅRSAVGIFTEN är 150 kr för privatpersoner och prenumererande organisationer. En medlems familjemedlemmar kan lösa medlemskap för 50 kr per person. Inbetalning sker på PLUSGIRO: 22 27 90–8, BANKGIRO: 5142–9561.

KONTAKTA SVENSKA HERALDISKA FÖRENINGEN
ORDFÖRANDE Henric Åsklund,
Ekoxevägen 9, 247 35 Södra Sandby,
henric@heraldik.se, 046–575 34
SEKRETERARE Jesper Wasling,
Sämgatan 10, 507 45 Borås,
jesper@heraldik.se, 033–10 74 81

KONTAKTA HERALDISKA SAMFUNDET
SEKRETERARE Magnus Bäckmark,
Lillkalmarvägen 17, 182 65 Djursholm,
magnus@heraldik.se, 08–756 37 90

TRYCK Affärstryckeriet i Falköping AB.

OMSLAGSBILD Vapen för kung Fredrik VII av Danmark (regerade 1848–1863) som riddare av Elefantorden och storkommendör av Dannebrogorden. Glasmålning i Frederiksborgs slottskyrka. Foto: Magnus Bäckmark.

SHF arrangör 2009

Bästa medlemmar,

I maj hölls den fjärde nordiska heraldikkonferensen i Hillerød i Danmark, se referat på s. 10. Liksom i Oslo för två år sedan hölls även ett möte mellan de nordiska heraldikföreningarna och vidare samarbete dem emellan diskuterades. En spännande nyhet är att nästa konferens, med temat ”Personvapen och vapenrätt”, kommer att gå av stapeln på Kungliga Slottet i Stockholm 22–24 maj 2009 med Svenska Heraldiska Föreningen som en av de lokala arrangörerna.

Som ni säkert sett har både matrikeln och Vapenbilden fått ny layout. I matrikelns fall är det av ekonomiska skäl nödvändigt att hålla nere volymen och andelen färgsidor, men vi hoppas att det nya formatet med sköldarna samlade på egna sidor gillas. Jag vill även slå ett slag för vapenrullan på vår hemsida: www.heraldik.se -> Vapenrullor -> Medlemmarna. Den tryckta matrikeln innehåller tyvärr en och annan felaktighet så gå gärna in på hemsidan och kontrollera att de kontinuerligt uppdaterade uppgifterna där är korrekta.

Vapenbilden har fått en välbehövlig ansiktslyftning. Kanske mest synligt i den nya vinjetten, men berör även typsnitt, disposition och layout i hela tidskriften. Välkomna att tycka till om det nya utseendet, det är inte hugget i sten utan kommer att fintrimmas framöver.

Sist men inte minst ännu en nyhet: Svenska Vapenkollegiets första kungörelse av preliminärt godkända vapen ligger i mitten av tidskriften. En grundbult i upplägget av Svenskt Vapenregister är den öppna processen och den offentliga granskningen, så granska och tveka inte att anmärka om något vapen inte borde godkännas i befintligt skick.

ILLUSTRA DE HERALDICA

Henric Åsklund
Ordförande i SHF

Nominera en medaljör

Det är dags att nominera de heraldiker som du tycker gjort sig förtjänta av Svenska Heraldiska Föreningens förtjänstmedalj.

Alla kan nomineras. Det kan vara en framstående heraldisk konstnär, någon som behärskar den heraldiska teorin (konstvetare, historiker, jurist eller något annat), en aktiv föreningsperson eller någon som har heraldiken som yrke. Det viktiga är att personen gjort betydande insatser för heraldiken i Sverige och Norden.

Styrelsen kommer att fatta sitt beslut på sitt novembermöte och behöver därför din nominering senast den 1 november. Du får lämna mer än ett förslag men inte fler än tre. Kontakta sekreterare Jesper Wasling för att lämna ditt förslag.

2008 års medaljörer kommer att presenteras i Vapenbilden nr 73 som utkommer i februari 2008.

Jesper Wasling

Lundaheraldiker

Vid den 4:e Nordiska Heraldiska Konferensen i Hilleröd i våras återupplivades Heraldiska Sällskapets lokalavdelning i Skåne, numera under namnet Societas Heraldica Lundensis – SHL. Ordförande är Martin Sunnqvist.

Föreningen kommer den 5 december att hålla en första träff.

Alla intresserade är välkomna.

I samband med det första arrangemanget kommer två kortare föredrag att hållas.

För mer information, kontakta SHLs sekreterare, Claus K Berntsen på claus@heraldik.se eller 046-2400021.

Red.

Visst vill du också vara aktiv heraldiker

Vill du också vara aktiv? Svenska Heraldiska Föreningen söker fler aktiva som kan hjälpa till med det heraldiska föreningsarbetet.

I första hand handlar det om att vara med i någon av alla våra arbetsgrupper. De grupper som har allra mest behov av förstärkning är hemsidan och databasen Källan samt Sockenheraldiska institutet.

Kanske har du till och med förslag på nya områden där du vill föra ut heraldiken. Tveka då inte att säga till oss, det kan finnas andra som har samma idé.

Vilka som kommer att väljas in i styrelsen är en fråga för årsmötet och förslag lämnas till valberedningen. Styrelsen kan bestå av högst nio ledamöter och tre suppleanter. Den har idag nio ledamöter och en suppleant. Förslag lämnas till Lennart Wasling (lennart@culturum.se) som är sammankallande i valberedningen eller till valfri person i styrelsen.

Jesper Wasling

Foton: Martin Sunnqvist.

Landskronas stadsvapen, flankerat av Lilla riksvapnet, i rådhusets entré.

Lustvandring i Landskrona

Martin Sunnqvist

Lördagen den 14 april 2007 hölls en stadsvandring i Landskrona. Rapporten från den blir här samtidigt en inventering av den offentliga heraldiken i Landskrona.

Vi var sex medlemmar, varav den yngste inte mer än två år gammal, som på förmiddagen samlades utanför Landskrona rådhus. Rådhuset uppfördes på 1880-talet och ersatte då ett medeltida rådhus, ombyggt 1579–80. När rådhuset byggdes var stadsfullmäktige och magistraten stadens beslutande organ och rådhusrätten stadens egen domstol, och dessa organs betydelse framhävdes i rådhusbyggnadens utformning. Funktionerna finns fortfarande kvar, nu i form av kommunfullmäktige respektive Domstolen i Landskrona, en underavdelning av Lunds tingsrätt.

Landskrona rådhus flaggar vid högtidliga tillfällen med denna vapenflagga. Vapnet är från år 1663. Kronan i det första fältet går tillbaka på det äldre stadsvapnet. Det andra fältets lejon med svärd och palmkvist syftar på krig och fred. I tredje och fjärde fälten finns symboler för sjöfart och hamn samt handel och rikedom.

Från rådhuset gick vi vidare till kasernplan. Landskrona har med sitt citadell alltid varit en militärstad, och vid 1700-talets mitt fanns gigantiska ambitioner för försvarsverksamheten i Landskrona. Ambitionerna förverkligades bara till liten del, men inte förrän år 1926 lämnade den sista militära avdelningen Landskrona.

En majestätisk trapphall leder upp till rätts- och fullmäktigesalarna. På väggmålningarna, som tillkom år 1905, syns en personifikation av Lagen, flankerad av Staden och Landet.

Rådhuset härbärgerade stadens domstol, men år 1967 sammanslogs rådhusrätten med Rönneberga, Harjagers och Onsjö härads domsaga till Landskrona domsaga. Då fördes häradsheraldiken från tingshuset i Marieholm till rådhuset.

Vi avslutade med att titta på en del av de heraldiska fasaddekorationer som pryder staden.

I fortsättningen kommer heraldiska aktiviteter i Skåne att ordnas av Svenska Heraldiska Föreningen i samarbete med Societas Heraldica Lundensis, en lokalavdelning av Heraldiska Sällskapet.

I kommunfullmäktigesalen är talarstolen utsmyckad med kommunens vapen.

Vapen för drottning Sofia av Mecklenburg och kung Fredrik II av Danmark på stenplatta som tillverkades vid gamla rådhusets ombyggnad 1580, nu i rådhusets entré. Observera att stenens delar har placerats fel – Sofias sköld har satts på dexter sida om Fredriks. Om detta skedde redan 1580 eller vid flyttningen till nya rådhuset är inte känt.

Ovantill syns Fredriks och Sofias monogram, årtalet 1580 och texten ”Mein Hofnung / zu Gott allein // Gott verlezt / die seinen nicht” (ty. ’Mitt hopp till Gud allena. Gud skadar ej de sina.’). Den första delen är Fredriks valspråk och den andra delen Sofias.

Det är märkligt att Fredrik II här för Ditmarsken och inte Oldenburg-Delmenhorst i hjärtskölden, men fler exempel finns på att han fört sitt vapen på det sättet. Den eventuella orsaken till att Gotland och Island inte finns i drottningens vapen är inte känd för mig.

I rådhusets entré finns också stadens vapen. Notera dock att lejonet inte som sig bör håller ett svärd och en palmkvist utan en yxa – det är Norges lejon!

Konstnären till denna hyllning till Karl XI, som gjorde Skåne svenskt, är Ivar Johnsson (1885–1970). År 1911 gjordes en insamling till skulpturen, och år 1932 flyttades den hit till Bastion Landskrona.

Dörröverstycken i kommunfullmäktigesalen i rådhuset har heraldiska dekorationer som symboliserar, från vänster, byggnadskonst (murslev, vinkelhake och passare), handel (merkuriestav – egenartat framställd som en bevingad dubbelormstav varvid ormarna även har varsin vinge eller ryggfena) och industri (centrifugalregulator och kugghjul).

Här ses stadsvapnet i tre olika utföranden på olika byggnader. Dekoren på Hotell Öresund är från 1800-talets slut, skulpturen på IOOF-huset (stora bilden) är från 1904 och skölden på Landskrona sparbanks hus – där kvadreringen blivit ett kors – är från 1917.

Harjarers, Onsjö och Rönnebergs häraders vapen på fanor i rådhuset.

Detta, det så kallade Stadshusmonumentet, är ett minne av stadshusinvigningen den 27 september 1976. Arkitekter var Inge Stoltz och Sten Samuelson.

Harjarers, Rönnebergs och Onsjö häraders vapen, i fristående sköldar (ovan) och sammanställda med Skånes landskapsvapen (nedan), i rådhuset.

Sigillstampar med Onsjö och Harjarers häraders sigill, med avtryck och förstoring, i monter i rådhuset.

På Adolf Fredriks kasern, som uppfördes 1751–60 och är ritad av Carl Hårleman, finns lilla riksvapnet med kunglig krona och serafimerordens kedja. En lindorm agerar sköldhållare. Utformningen följer Hårlemans ritning från 1750. Med vetskap om att Kungl. Wendes artilleriregemente använde kasernen skulle man kunna sätta lindormen i samband med regementets vapen. Åren 1742–52 var dock regementet i Landskrona överste Gustaf Adolf Hamiltons värvade regemente, och Wendes tillkom först år 1794. Då fanns redan ett artillerikompani eller detachement av Wendes i Landskrona och ett i Stralsund, och det är från den senare staden som den vendiska symboliken ansetts legitimerad.

Tyghuset vid kasernplan uppfördes åren 1874–76 som tyghus åt Wendes. Det försågs då med detta riksvapen med omgivande artillerisymbolik.

De skånska vapnen på Tranchellska huset är från 1890 respektive 1894.

När vi passerade det danska konsulatet visade en av deltagarna, advokaten Stig Brunnström, den heraldik som fanns i hans bils baklucka. På grund av flyttning av advokatkontoret hade han tillfälligt tagit ned sin Notarius Publicus-skylt.

Foton: Magnus Bäckmark.

Vapen för kung Kristian IV av Danmark (regerade 1588–1648) och hans drottning från 1597, Anna Katarina av Brandenburg (död 1612). Fris på Frederiksborgs slotts fasad.

Heraldikersamling i Hillerød

Michael Bejke

Fredagen den 4 till söndagen den 6 maj i år arrangerade Heraldiska Sällskapet sitt fjärde så kallade kollokvium, den här gången i den själländska staden Hillerød, passande nog i självaste Frederiksborgs slott, denna enastående anläggning – en Danmarks motsvarighet till på samma gång Gripsholm och Riddarholmskyrkan, om man ska våga sig på en drastisk men träffande formulering!

Årets tema var ordensheraldik, med särskild inriktning på elefant- och serafimerordens-innehavarnas vapensköldar, och intresset var stort från samtliga nordiska länder. Även det avlägsna Island var alltså representerat, och det bl.a. av kollokviets – förvisso i stark konkurrens – mest namnkunniga deltagare, nämligen förutvarande presidenten Vigdís Finnbogadottír, själv både ledamot (med kedja) av Serafimerorden och elefantriddare.

Vapenmålning för danska kronprinsessan Mary som riddare av Elefantorden. Målning av Ronny Andersen 2007.

Presidentvapen som slår gnistor

Hennes föredrag om de fyra isländska presidenter vilka belönats med den svenska respektive danska suveräna ordensutmärkelsen var naturligtvis både faktaspäckat och spirituellt och framfördes lyckligtvis på en klar och lättförståelig skandinaviska. Värt att nämna är hur elegant det skapades ett vapen

åt Islands tredje president, Kristján Eldjárn. Denne var en av få isländare som hade kunnat behålla sitt familjenamn, medan ju det regelmässiga på ön är bruket av patronymikon. I presidentens vapen – använt både i hans serafimer- och hans elefantordenssköld – satte man därför just ett ”eldjárn”, d.v.s. vad vi skulle kalla ett eldstål.

Vigdís Finnbogadottír var som nämnts långt ifrån ensam talare på kollokviet. Sverige, Finland och Kungl. Maj:ts Orden representerades exempelvis med den äran av ordenshistoriografen Per Nordenvall, riddarhusgenealog och ordförande i Heraldiska Samfundet, och av ordensintendenten Tom Bergroth, avdelningschef vid Åbo Landskapsmuseum. Deras föredrag om svenska och finländska serafimer- och elefantordensvapen var naturligtvis väl värda att lyssna på.

Vapnet för Bornholm med dess drake. Före vapnets fastställelse 1942 förekommer draken ibland, som här, utan ben och med en mer eller mindre fiskstjärtaktig svans. Vapnet är därför lätt att förväxla med det för Venden, som innehåller en lindorm av guld i rött fält. Glasmålning i Frederiksborgs slottskyrka.

Riddarkapell

En annan uppskattad programpunkt den skönt soldränkta lördagen den 5 var besöket i Frederiksborgs slottskyrka, där alla elefantriddare (och f.ö. även dannebrogsriddarna före 1808 och därefter Dannebrogens storkors) har fått sina vapensköldar uppsatta. Till skillnad från systemet med serafimersköldarna, vilka ju hängs upp i Riddarholmskyrkan först efter innehavarens bortgång, finns i Frederiksborgs slottskyrka även de nu levande innehavarnas sköldar på plats.

Efter någon timmes vila på det trivsamma Hotel Hillerød, där deltagarna fått sin inkvartering, var det dags för lördagskvällens gemensamma middag, vilken intogs under hög stämning i slottets konferenslokaler. Över en läcker coq au vin och med skummande danskt öl i glasen var det lätt att bolla kunskaper och erfarenheter, att väva nya nätverk och vårda redan existerande, allt till nytta för den heraldiska saken.

Vapen för kronprinsessan Victoria av Sverige som ledamot av Elefantorden.

Nästa kolloqvium eller konferens kommer att gå av stapeln i Sverige våren 2009, närmare bestämt på Stockholms slott, och kan det å varmaste anbefallas alla medlemmar i Svenska Heraldiska Föreningen och Heraldiska Samfundet.

Vapen för svenske generalen greve Carl August Ehrensvärd (1892–1974) som storkorsriddare av Dannebrogorden. ”Vett och vilja” är hans personliga valspråk.

Frederiksborgs slott – dekorativ medelpunkt i småstaden Hillerød (ca 29.000 invånare).

Kopiering kan minska stölder av konstskatter i kyrkor

Thorleif Aiff

Thorleif Aiff, träbildhuggare, uppmärksammar på att vapensköldar stjäls ur våra kyrkor och föreslår tillverkning av kopior för att minska stöldbegärligheten.

Sommaren 2006 fick jag nytillverka två vapensköldar som ersätter två som stulits ur Morlanda kyrka på västkusten. Fotografier fanns till ledning och jag även kunde göra jämförelse med ett kvarvarande tredje vapen, vilket var till ovärderlig hjälp under arbetet.

Sköldarna hade stulits med ett års mellanrum. Den drabbade kyrkan hade fungerat som en s. k. ”vägkyrka”. Tanken om den öppna kyrkan är mycket god, men följderna av öppenheten inte alltid lika uppmuntrande.

Hur kan man tänkas förhindra stölderna? En tanke som jag dryftat med konservatorn Anders Darwall m.fl. är att tillverka kopior av vapensköldar och annat av stöldbegärlig natur. Självklart måste dessa vara förvillande lika originalen; den presumtive tjuven ska inte kunna avgöra äktheten av föremålet.

Osäkerheten kan på så sätt bidra till stöldbegärligheten sjunker, då varans värde är tvivelaktigt. Kyrkorna kan behålla sina interiörer intakta; man har kvar föremålen och kan dessutom bidra till att flera gamla hantverksyrken, t.ex. förgyllare, träbildhuggare, snickare m.fl., bevaras.

Ett avvägande mellan kostnader av de nytillverkade kontra de gamla föremålens värde måste naturligtvis ske och prioriteringar göras. Det räcker inte med att försäkra vårt arv, för inga pengar kan ersätta föremål som är borta. Om man värdesätter den historia som föremålen förmedlar, måste man göra något medan föremålen som kan kopieras fortfarande finns. Är dessa borta har också den chansen gått förlorad.

Alternativet är bevakade, otillgängliga kyrkor eller kyrkkorum tömda på föremål. Bevakning är inte gratis och låsta/tömda byggnader gör ingen människa glad. Frågan är nog vad vi vill ha kvar i slutändan. Är vi villiga att betala för bevarandet av kulturhistoriska föremål?

Foto: Thorleif Aiff.

Huvudbaner för översten Daniel Bildt (1671–1723) och de av hans anvapen som finns kvar idag (två av dem är kopior efter stulna original); till vänster för hans farmors ätt Bielke, till höger för hans farmors mors ätt Brockenhuus, nedan för hans farfars mors ätt Brun. Anvapnen har vid tidigare restaureringar sannolikt ommålats felaktigt på flera punkter; bl.a. hade danska ätten Bielke blå (ej gyllene) bjälkar i fält av silver (ej blått) och Brockenhuus blå (ej gyllene) rosor på skuran i ett i silver och rött kluvet fält (ej helblått).

Referensverk om kyrkliga vapen

Sigtuna församlings vapen, antaget 1997.

Magnus Bäckmark och Marcus Karlsson: Kyrkans märken – vapen, stämplar, sigill, emblem (2006), 199 s. Förlag: Historiska Media. ISBN 91-85377-58-9. Ca-pris i bokhandel 259 kronor.

Kyrkans märken ger en näst intill komplett bild över de vapen, stämplar, sigill och emblem som används eller har använts inom Svenska kyrkan. Boken visar på den emblematiska och heraldiska kulturskatt som finns på området.

Det märks att författarna har brottats med materialet men att de gjort det framgångsrikt. Boken har en kärnfull inledning som mycket bra beskriver såväl källäget som urvalsprinciper och kyrkans emblemhistoria. Därefter följer en uppställning där samtliga församlingar med emblem presenteras stiftsvis. Dessutom finns det upplysande faktarutor.

De märken som de kyrkliga församlingarna har använt sig av säger oss mycket om deras brokiga historia, med sammanslagningar och splittringar. Boken fångar denna historia och författarna gör en stor insats genom att berätta om bygden och samtidigt visa på hur denna återspeglas i märkets motiv.

Det är först från sent 1800-tal, långt efter heraldikens och sigillografins glansdagar, som församlingarna på allvar börjar använda sig av församlingsmärken. Tyvärr blev uppsvinget för sådana märken inte ett uppsving för emblematiken. De nyskapade emblemen är i regel anonyma i den bemärkelsen att de inte kan ses som en unik symbol för en viss församling. Författarna har valt att avstå från att ta med många av dessa bilder, som kan visa församlingskyrkan eller ett kors i kombination med församlingens namn, därför att de inte är att betrakta som vare sig emblem eller vapen. Det är ett urval som jag har full förståelse för. På senare år har heraldiken gjort ett (åter-) inträde på den kyrkliga arenan. Det började med stifts- och biskopsvapen för att senare följas upp med församlingsvapen.

Heraldiska vapen finns framför allt i Östergötland, ett resultat av Per Anderssons insatser, något som författarna uppmärksammar. För en heraldiker är avsnittet om Linköpings stift det mest spännande eftersom man här i brist på gamla märken införde nya heraldiska vapen i församlingarna, vapen som också används av hembygdsföreningarna.

Boken skrevs just innan Svenska Heraldiska Föreningen drog igång sitt hembygdsvapenprojekt som möjligen kan leda till att betydligt fler församlingar antar eller börjar föra vapen.

Kyrkans märken är ett referensverk och en katalog som är ovärderlig för en heraldiker. Man kan bara hoppas att den får uppföljare som tar upp andra sektorer i samhället.

Jesper Wasling

Familjevapnet – nyckeln till din historia

Ett vapen utgör en familjesymbol och som sådan en traditionsbärare från generation till generation.
Jovenia Juveler har många års erfarenhet av att tillverka vapenringar med sigillgravyr - ett konsthantverk vars utförande kräver mycket hög precision.
Jovenia Juveler har ett stort urval av ringmodeller.

VÅR "EGEN" MODELL

Ringen är massiv, i 18k guld med sigillgraverat vapen i oval Sardonyx.
Vi tillverkar även personligt designade vapenringar. Monogram, familjevapen eller emblem graveras exempelvis i manschettknappar och medaljonger.

EXKLUSIV LEVERANS

Vapenringen levereras i ett elegant etui tillsammans med 50 stycken visitkort – med Ert vapen i relieftryck – ett fotografi av ringen samt ett lackavtryck av vapnet.
Leveranstiden är åtta veckor.

JOVENIA JUVELER
S. EGGER

Jovenia AB, Biblioteksgatan 10, SE-111 46 Stockholm
Telefon +46 (0)8-611 25 66, 611 25 88, Fax +46 (0)8-611 22 39
info@joveniajuveler.se www.joveniajuveler.se

Landskapsvapen med nya symboliska sköldhållare

Clara Nevéus och Vladimir A. Sagerlund: Våra landskapssymboler – vapen, djur och blommor (2007). Förlag: Historiska media. ISBN10: 9185507156. ISBN13: 978918550 7153. Pris från 116 kronor.

För något år sedan kom Magnus Bolle med en liten handbok om de svenska landskapssymbolerna (se Vapenbilden nr 67, s. 436). Nu svarar förre statsheraldikern Clara Nevéus och heraldiske konstnären Vladimir Sagerlund.

Om texten är det inte mycket att säga, inte mycket har hänt sedan Nevéus 1992 skrev *Ny svensk vapenbok*. Allt är välskrivet, korrekt och snyggt uppställt utan vidlyftiga resonemang. Precis som det ska vara i en handbok.

Det unika med denna bok är i stället Vladimirs teckningar. I stället för att visa vapnet, landskapsdjuret och landskapsblomman var för sig har han sammanställt dem till en enhet i form av ett vapen som står på ett postament och hålls upp av sköldhållare, allt under en hertigkrona. Jag tycker att det är ett fantastiskt sätt att visa upp vapnen och jag hoppas att det sprider sig.

För den utländske läsaren finns det en engelsk sammanställning skriven av Stephen Coombs. Jag hoppas att den hjälper till att föra kunskapen om de svenska landskapsvapnen ut över världen, för det är de värda.

Jesper Wasling

Ögonblickets vapenbok

Allegoriska framställningar av värdstaden för kongressen, Brugge, och provinsen Flandern.

Magnus Bäckmark: Liber amicorum Brugensis (300 numrerade ex, 2006), häftad, eget förlag, 32 s. Pris: 190 kronor + porto.

Liber amicorum Brugensis är något så ovanligt som en heraldisk ögonblicksbild från kongressen i Brügge den 6 till 11 september 2004. Författaren tar oss med till kongressen genom sin vapenbok där han samlat deltagarnas vapen och namnteckningar. De medverkande personerna är ordnade efter deras hemland.

Sköldarna är ritade för hand och är mer snabba skisser, färglagda med akvarellpennor, än sirligt dekorerade målningar och det gör vapnen levande. All text är på engelska så det finns möjlighet att häftet når en internationell publik.

Jesper Wasling

Djur och natur

Lars Magnar Enoksen: Djur och natur i fornnordisk mytologi (2006), 190 s. Förlag: Historiska Media. ISBN: 91-85377-56-2. Pris 240 kronor.

När du blivit trött på alla brittiska fabeldjur och monster från den kristna och antika mytologin kan det vara på sin plats att titta in i vår nordiska mytologi.

Lars Magnar Enoksen har tidigare skrivit om de nordiska gudarna och följer nu upp med en bok om hur våra förfäder såg på djuren och naturen. Det är spännande och ger en insikt till den symbolik som omgärdade naturens väsen för 1000 år sedan.

För mig som gärna ser en rikare krets av fabeldjur i heraldiken är boken en värdefull källa till kunskap. Dessutom är det skönt att läsa en författare som kan skriva om vår forna tids religion utan att drabbas av den romantiserande bild som så länge dominerat historieskrivningen.

Jesper Wasling

Sigillet

Avritning: Magnus Bäckmark.

... har tillhört Johan Schoug (1692–1753), kyrkoherde i Skee i Bohuslän. Vapnet med dess träd är uppenbarligen talande för släktnamnet. Avritning efter ett avtryck på trohetsed till kung Fredrik I från 1743, i Kungl. Maj:ts kansli, Eder, volym 45, Riksarkivet. Sigillytans höjd är 12 mm.

Magnus Bäckmark

Personlig heraldik i Marij El

Vladimir Podmogaev

Marij El är den första och hittills enda delrepubliken i Ryska federationen som öppnat möjlighet för officiell registrering av personliga vapen.

Republiken Marij Els vapen.

Republiken ligger i östra delen av de östeuropeiska slättlanden i Ryssland, längs med floden Volga.

I december 2001 fattade det mariska Heraldiska rådet beslut om registrering av personliga vapen i Republiken Marij Els heraldiska register. Från februari 2004 började Heraldiska rådet utfärda intyg till vapeninnehavare.

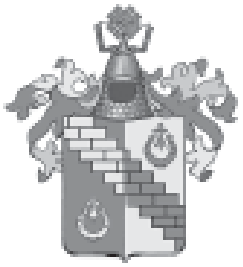

Ett exempel på ett mariskt släktvapen: Minakov.

Personliga vapen betraktas i Republiken Marij El som deras innehavares officiella symboler och registreras i fjärde delen av republikens heraldiska register. Intyg om registrering av person-ligt vapen ser likadant ut som intyg om registreringar av republikens, municipala och myndigheternas symboler.

Registrering av personliga vapen styrs av Lagen om ordning av registrering av officiell symbol och utmärkande tecken och utfärdande av intyg om införande i Republiken Marij Els heraldiska register, vilken blivit stadfäst av republikens president Leonid Markelov.

För ryska medborgare

För att kunna registrera sitt vapen i Republiken Marij Els heraldiska register måste vapeninnehavaren ha ryskt medborgarskap. Den ansökande lämnar in bild, blasonering och förklaring av vapens symbolik. Registreringen, som sker efter att sakkunniga granskat vapnet, kostar 1.500 rubel som motsvarar ungefär 414 svenska kronor. Hjälp med vapenframtagning kan också erhållas från Heraldiska rådet, om man inte har något vapen sedan förut. Kostnaden blir då 15.000 rubel (ca 4.140 kronor).

I ansökningsblanketten tillfrågas man bland annat om sin utbildning, yrke (grad) och eventuella utmärkelser. Dessutom uppmanas man svara på frågor om sina eventuella ädla rötter och sin släkts ursprung.

Chefsheraldikern (Glavnyj geroldmejster) I. Efimov har informerat mig om att utarbetning och registrering av vapen brukar ta en till två månader.

Bilder från sovet.geraldika.ru/article/7006 och geraldika.ru/symbols/16979. Uppgift om tecknare saknas.

Om vackra slott och gårdar i Sverige

Fredric Bedoire: Svenska slott och herrgårdar (2006), Albert Bonnier förlag.

Massimo Listri och Daniel Rey: Slott och salar i Sverige (2006), Albert Bonnier förlag.

Det finns en stor heraldisk skatt i Sverige och denna skatt har nu kartlagts av två böcker. Den ena, *Svenska slott och herrgårdar*, har skrivits av arkitekturprofessor Fredric Bedoire och tar upp de finaste godsen i varje landskap. Här får man en kort historisk presentation med tillhörande anekdoter samtidigt som författaren ger information om tillgängligheten till godsen. Denna bok är med andra ord som gjord för den bilburne kulturturisten.

Den andra boken är *Slott och salar i Sverige* av Massimo Listri och Daniel Rey är en bok för soffbordet. Vacker att bläddra i och med mycket information om de utvalda slotten, som till största delen är kungliga boningar. HM Konungen Carl XVI Gustaf har själv skrivit förordet så innehållet har hovets gillande.

För en heraldiker har båda sina tydliga förtjänster genom att den visar var vi kan hitta heraldisk utsmyckning av hög kvalitet. Böckerna passar bra hemma i bokhyllan, men framför allt Bedoires bok har man utbyte av att läsa bredvid Jan Ranekes *Svensk adelsheraldik*, som ju ger en vägledning till alla adelsvapen i Sverige.

Jesper Wasling

Senaste HT

Heraldisk Tidsskrift nr 95, mars 2007.

Peter Kurrild-Klitgaard och Ronny Andersen presenterar vapnet för kronprinsessan Mary av Danmark och hennes far, professor John Donaldson. Dessa bygger på vapen för olika MacDonalds/Donaldsons som alla innehåller grundelementet en örn belagd med en kogg. Till denna har fogats en ginstam med olika tecken för far och dotter. (En framställning av Marys vapen, se s. 10.)

Thomas W. Larson skriver om de äldsta beläggen på tinkturer i de danska städernas vapen. Han tar bl.a. upp Jens Lauridsen Wolfs *Encomion regni Daniæ* från 1654 där städernas vapen finns beskrivna med tinkturer.

Magnus Bäckmark beskriver hur det gick till när Jönköpings län och Malmöhus län fick tre kronor i sina vapen.

XIV:e internationella heraldiska kollokviet i S:t Petersburg den 5–8 september 2005 får en senkommen behandling av Wilhelm Brummer. Temat var kvinnan i heraldiken symboliserat av kollokviets emblem, en krönt kvinna hållande i dexter hand en pil och i sinister en fackla. Bland föredragen märktes Michail Medvedev: Heraldic privileges of Russian Ladies, James P. D. Floyd: The Heraldry of Women in Scotland och Per Nordenvall: Women Heraldry at the Swedish Seraphim Shields. I anslutning till kollokviet gavs tre utställningar, bl.a. en om Hermitagets heraldiska boksamling, i vilken glädjande nog en hel del böcker överlevt revolutioner, krig och kommunism.

Marcus Karlsson

Australiensisk kyrkoheraldiker avliden

Till höger: ett exempel på McCarthys behandling av katolska kyrkliga vapen. Tofsar på infulae och snoddar dansar ofta, som här. Han gillade även greppet att låta kardinalshattar hänga på sned. Vapnet tillhör Sydneys ärkestift. Bilden ur *A Manual…* (2005).

Heraldiske konstnären och författaren Michael McCarthy avled den 3 augusti 2007 i sitt hem i Darlinghurst, Australien.

McCarthys stora intresse och specialitet inom heraldiken var kyrklig heraldik. I detta sitt intresse uppmuntrades han som ung av dåtidens nestor på området, ärkebiskop Bruno Heim, under dennes tid i England (1973–85).

År 1998 grundade McCarthy Thylacine Press, namngett efter den tasmanska tigern (eng. thylacine) som han också låtit återkomma dubblerad i det av honom själv komponerade släktvapnet, som här ovan syns i en av honom själv tecknad framställning.

Titlarna som McCarthy utgav på det egna förlaget, som han skötte hemifrån, var: *An Armorial of the Hierarchy of the Catholic Church in Australia* (1998, med uppdaterad version på cd-rom 2005), *Heraldica Collegii Cardinalium, Vol. II* (2000, med supplement 2001 och 2005), *Armoria Sedium* (2001), *Heraldica Collegii Cardinalium, Vol. I* (2001), *A Manual of Ecclesiastical Heraldry* (2005), *Dragonkind* (2007) och *Armoria Pontificalium* (2007).

Han har efterlämnat ett manuskript till en bok om irländska biskopsvapen. Början på arbetet presenterade han vid heraldikkongressen i St. Andrews 2006. Förhoppningsvis kan manuskriptet komma att ges ut; det ska vara fullbordat och befinner sig hos den irländska heraldiska myndigheten för översyn.

Till yrket var McCarthy administratör vid the School of Asian Studies vid University of Sydney. I ungdomen hade han varit prästseminarieelev, men bestämt sig för att inte bli präst, varpå han återvänt till Tasmanien, där han var född 1950. Han behöll starka länkar till den katolska kyrkan och var vid sin död nyligen utnämnd till kommendör med stjärna av den påvliga Heliga gravens orden.

Sin omfångsrika boksamling och konstnärliga kvarlåtenskap, ordnade i bundna volymer, har han testamenterat till Vatikanbiblioteket.

Uppgifterna härrör från en dödsruna skriven av den amerikanske katolske prästen och amatörheraldikern Guy Sylvester.

Red.

ERT
SLÄKT-
FÖRETAGS-
KOMMUNVAPEN

Handskuret i trä på traditionellt sätt och ytbehandlat enligt Era önskemål.

Intresserad?

Kontakta mig gärna, så kan vi göra något unikt med Er vapensköld.

Med vänlig hälsning,

Thorleif Aiff

Foto: Thorleif Aiff.

Vapen för släkten Rahm.

T. A. Träskärningar
Anhaltsvägen 12
SE-543 94 Tibro

Tel/Fax: 0504-201 10
Mobil: 0706-82 76 38
E-post: thorleifa@yahoo.se
www.bildhuggaren.se

SHF:s anbudsauktion nr 18

Litteratur

1. Dansk heraldisk bibliografi 1589-1969 (1971), inb, 192 s, sv/v ill, Helge Sterners exlibris ..... 10 kr

2. Michael Maclagan och Jiri Louda: Lines of Succession. Heraldry of the Royal Families of Europe (2002), inb m skyddsomsl, 224 s, färgill [släkttavlor och vapen för Europas furstehus] ..... 80 kr

3. Meddelanden från Riksheraldikerämbetet, IX (1940), häftad, 180 s [innehåller de svenska landskapsvapnens äldsta historia] ..... 20 kr

4. Jan Raneke: Bergshammarvapenboken, II (1975), s 173-387, lim-blockad, slitage på ryggen och en del av inlagan lös, namninskrift ..... 10 kr

5. Stephen Slater: The Complete Book of Heraldry (2004), inb m skyddsomsl, 256 s, rikt färgill. ..... 40 kr

6. Carl Alexander von Volborth: Alverdens heraldik i farver (1972, dansk översättn), inb m skyddsomsl, 252 s, rikt ill i färg och sv/v, klistermärken på pärmarnas insidor och Helge Sterners exlibris ..... 10 kr

7. Carl Alexander von Volborth: The Art of Heraldry (1991), inb m skyddsomsl, 224 s, rikt ill i färg och sv/v, namninskrift ..... 60 kr

8. Carl Alexander von Volborth: Heraldry of the World (1973), inb m skyddsomsl, 251 s, rikt ill i färg och sv/v, samlarmärke och Helge Sterners exlibris ..... 10 kr

Övrigt

9. 20 frimärken med heraldiska motiv, hela världen, mest stämplade ..... 5 kr

Angivna priser
är minimipriser. Anbudsgivaren skall ange det högsta pris han är villig att betala för varje objekt. Slutpriset blir dock inte detta pris utan det näst högsta budet + 10 % (föreningens provision). Om inga andra bud inkommit så blir priset det angivna minimipriset + 10 %. Om högsta bud skulle avges av fler än en, så gäller det först inkomna.

Säljaren och köparen meddelas om utfallet och aktuell köpeskilling. Säljaren levererar objekten till köparen mot köpeskillingen samt eventuellt porto. Säljaren betalar provisionen till föreningens postgiro 22 27 90-8.

Budgivning
Bud kan lämnas antingen per brev till: Daniel G. Andersson, Saltsjögatan 15, 26161 Landskrona eller via e-post: daniel@heraldik.se Senast den 15 oktober 2007.

Har Du saker att sälja?
Kontakta ovanstående Daniel G. Andersson. Lista över objekt meddelad senast den 15 oktober 2007 kan medtas i nästa nummers anbudsauktion.

Resultat SHF:s anbudsauktion nr 17:
nr pris (utropspris)
3. 88 (40); 8. 132 (50); 9. 11 (10); 10. 55 (50); 12. 11 (10); 13. 55 (50); 14. 55 (50)
Övriga objekt osålda.

I korthet

HKH Prinsessan Beatrice av York förlänades vapen den 18 juli 2006. Den personliga brisyren i det brittiska kungliga vapnet utgör för hennes del en tornerkrage av silver med fem flikar, varav det mellersta och de båda yttre är belagda med ett flygande naturfärgat bi.

*

Inga von Corswant-Numburgs bok *Huvudbaner och anvapen inom Skara stift* (2006) kan av medlemmar i SHF och HS köpas för 200 kr + porto från Skara stiftshistoriska sällskap, Skaraborgsgatan 29, 532 30 Skara, telefon 0511-137 46.

*

Prosten h c Johnny Hagberg, Järpås, mottog den 13 april 2007 den påvliga förtjänstmedaljen Bene Merenti för det arbete han inom ramen för Skara stiftshistoriska sällskap utför för att levandegöra Sveriges katolska arv. Sällskapet publicerade nyligen det medeltida Skaramissalet.

*

Ambassadören, professor Bo J Theutenberg, Stockholm, mottog den 20 april storkorset av den Suveräna Malteserordens förtjänstorden Pro Merito Melitensi för sina insatser för att fulla diplomatiska förbindelser upprättades 2003 mellan den Suveräna Malteserorden och Jordanien.

*

Sedan den 8 juni ger ett femton minuters långt ljus- och ljudspel mer liv och en historisk bakgrund åt fanorna i Armémuseums Trofékammare.

*

Dr Claire Boudreau utnämndes den 26 juni till chefsheraldiker (Chief Herald) i Kanada. Dr Boudreau efterträder Robert D Watt, som vid samma ceremoni erhöll titeln Rideau Herald Emeritus.

*

Nya medlemmar i SHF

1/4 – 31/6 2007

Christine Klug, Krokslätts Parkgatan 58 D, 431 68 Mölndal
Alina Lindström, Oscarsgatan 39, 852 39 Sundsvall
Irma Lindström, Oscarsgatan 39, 852 39 Sundsvall
Sten Alfenhjelm, Styrgången 5, 417 64 Göteborg
Anders Zillén, Ekensberg, Stabby-Malm, 755 91 Uppsala
Arnold P Peldius, Box 12 013, 102 21 Stockholm
Simon Franzén, Lundavägen 4, 212 18 Malmö
Per-Axel Hjern, Stenstigen 1, 436 42 Askim
Carsten Frölich, 39 Vilvordevej, DK–2920, Charlottenlund, Danmark
Lasse Hedman, Sikgränden 3 D, FI–02170 Esbo, Finland
Mats Haglund, FI–66600 Vora, Finland
Bo von Bothmer, Pastellgränd 18, 302 71 Halmstad
Carl Anders Breitholtz, Stafettgatan 129, 273 35 Tomelilla
Per Thomsen, Skabersjögatan 6 B, 217 73 Malmö

Avlidna

Göran Bergquist, Årsta, SHF-medlem sedan 1978, avled den 15 juli 2007 i en ålder av 93 år. Återgivningen av hans vapen här intill är hämtad från hans dödsannons.

Heraldikern Ernst Verwohlt, SHFGM, Roskilde, Danmark, avled den 24 augusti i en ålder av 83 år.

Ronny Andersen.

Hur vapen används

Redaktionen tar tacksamt emot exempel på vapenframställningar till denna exempelserie!

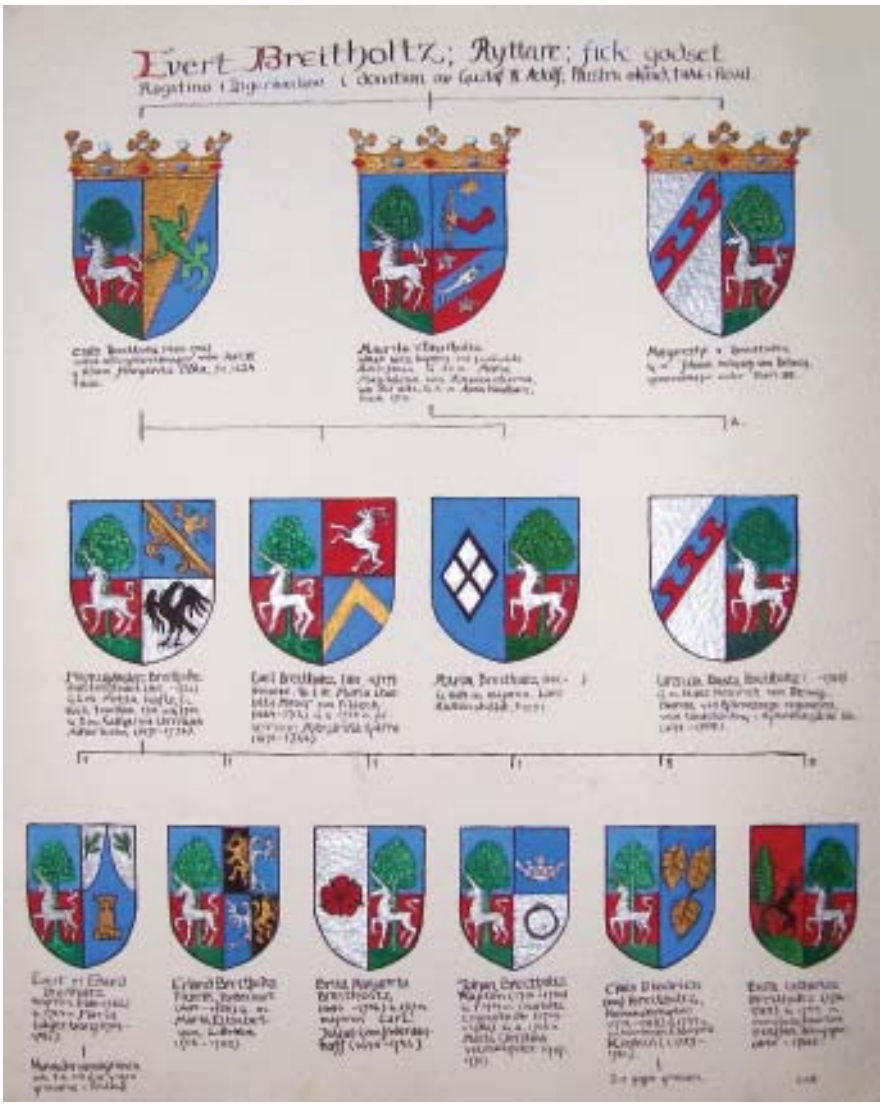

Alliansvapen i kluvna sköldar för tre generationer Breitholtz. Första generationen (överst fr.v.): vapen för ätterna Ödla, von Krusenstjerna (övre fältet) och Kaulbars (nedre fältet), von Delwig. Andra generationen: Kafle (övre fältet) och Adlerhielm (nedre fältet), Moser von Filseck (övre fältet) och Sparre (nedre fältet), Rutensköld, von Delwig. Tredje generationen: Lagerborg, von Löwen, Werdenhoff, Cronstedt, Koskull och Klingspor. Konstnär: Carl Anders Breitholtz, Tomelilla.